

Dijous, 10 de maig de 2018

M'he despertat poc abans de les sis. He tornat al llit, però ja no he pogut agafar altre cop el son. El cap em bull. Les idees s'amuntegen, apressadament. I ves per on, en el moment de posar-me a escriure aquestes ratlles, he trobat el poema d'Estellés que ahir li vaig ensenyar al meu fill, per allò de la Roig. És aquell que comença *M'he masturbat avui mirant el cos/ des del meu llit d'una jove a la platja...* Pau ha de fer un treball sobre Montserrat Roig i jo li vaig buscar, per si li podia fer menester, aquella entrevista d'un programa televisiu que es deia *Personatges*. Cap a les acaballes la periodista (i escriptora) li fa llegir al poeta valencià aquest poema, gairebé pornogràfic, *indecent*, em sembla que diu, allà mateix, Estellés. Tot plegat m'ha suggerit, de retruc, que potser li podria plantejar a Josep, el músic, que enguany ens retrobem amb el poeta de Burjassot, com ja vam fer amb el *Coral romput*, però ara de la mà de la seva poesia eròtica...

No recordo ben bé el darrer cop que m'hi vaig acarar. Però els símptomes són clars. Llevar-se molt aviat. El cap que et bull. Infinitat de projectes. Alguns de viables i altres totalment inversemblants. La Noemí sempre em recorda, amb ironia, aquell dia que li vaig dir *Vull aprendre xinès. I comprar-me un estudi, aquí als edificis que s'han construït, a la vora de casa*. Projectes poc realistes, òbviament. Tanmateix, aquests dies d'eufòria, en el fons, sempre acaben sent més passadors que els d'apatia i tristor. De vegades li havia reconegut a en Heinrich: si em curés del tot, potser fins i tot els enyoraria.

Dilluns, 2 de juliol de 2018

Davant per davant hi ha un reixat. Fa poc que he arribat i m'hi he adreçat, trescant, a pas ràpid, pel tortosí carrer de la Rosa. Toquen vuit campanades. És l'hora. Miro i remiro dintre el recinte. No hi veig ningú. De sobte recordo que hi ha una altra entrada, per la porta de Palau, amb aquella creu... Hi faig cap. M'acaro altre cop amb una reixa. Tancada, també. Hi faig una ullada, a l'interior. Silenci. Penombra. Començo a dubtar de mi mateix. Serà aquí? On podria ser, sinó?

Camino, vagarejant, d'aquí cap allà. I un altre cop. I un altre. Finalment, mentre enfilo, de nou, el carrer de Taules Velles veig un homenàs que se'm queda mirant. M'hi apropo. I em diu: "Tu deus ser el fill del pintor, no?". Jo dec ser qui sóc? Sóc jo, qui sóc? Les neurones, a voltes, et juguen males passades. Ràpidament, reaccio i contesto, maquinalment: "Sí, sóc jo". "Jo em dic Ricardo, el del facebook". "Molt de gust". Entrem en un recinte ple de taules, parades, suposo que per sopar. Allà hi ha l'Agustí Forné. "Quan he sapigut que venies, m'he preguntat si eres tu o ton pare". Sóc jo, o sóc mon pare...? Cada cop m'hi assemblo més, certament. "No, sóc jo. Mon pare no surt del Turó". Em ve al cap aquell poema de Joan Timoneda: *Só qui só, que no só jo...*

Som pocs, encara. M'arrapo a l'Agustí (només el conec a ell) i xerrem del Macla, de quan es reunien a casa, a la perruqueria de ma mare, de la mala sort de Federico, de l'estat d'excepció del 69, quan els van tancar. No sabia que, aleshores, també l'havien agafat a ell. Vull dir a l'Agustí. Em diu que al 71 va anar a judici, que li van caure set anys i en va complir dos. Chavarria, Vilàs, ell mateix... eren els joves del grup, tots pintors. Agustí, però, de professió era paleta. També ha fet durant molts anys de sindicalista (fou un dels fundadors de Comissions, aquí, a Tortosa). I d'emprenedor. Va encetar allò del càmping l'Aube, a la desembocadura. I això del Forn de la Canonja, que és on som ara. Ens ensenya una petita mostra dels gravats que ha fet, darrerament.

A poc a poc s'hi ha anat afegint més gent. En el moment precís, Ricardo, que fa de mestre de cerimònies, li demana a Fernando Ferrer que ens comenti els quadres que hi ha penjats, a la sala del costat. Amb discreció, el pintor li passa la paraula a Forné, *l'instigador* de l'exposició. Les obres són acolorides, intensament, amb traços gruixuts de pintura, entre l'abstracció i evocacions lleugeres de figuració. Hi ha qui hi veu uns arbres, a una peça a la dreta d'on sóc jo. Li ho pregunta a l'artista, que respon que cadascú hi pot veure això, allò, o res de res. Que l'important és la impressió (o les impressions) que en rep. Aquell de més enllà inquireix si les obres, les taques de color, el recorregut de les pinzellades, en fi, reflecteixen l'estat d'ànim del pintor, en fer-les. Ferrer diu que li sembla que no.

I arriba l' hora de sopar. Ens entaulem, en una discreta penombra. Jo m'afegeixo a la darrera de les taules. Som sis comensals. Al costat meu hi ha una noia (crec que es diu Sílvia) i a la seva vora l'Agustí (ja he dit abans que mirava d'arrapar-m'hi). Davant meu hi ha un altre membre del grup, més o menys de la meva edat, que no sé com se diu. Crec que és de Santa Bàrbara. A la seva dreta, una altra noia que juraria que treballa a Viladrich, a la secció de llibres. Gairebé posaria la mà al foc que és la que em va vendre els dietaris, que vaig comprar fa uns dies. Però tampoc no sé com es diu. Ja ho he confesat: no conec gairebé ningú. Quaranta anys, pam dalt, pam baix, de no deixar-se caure pels ambients artístics ebrencs, a la força han de fer forat. Després d'uns instants de mutis, sense saber molt bé ni com, ni el perquè, acabem parlant del Macla, dels meus onze anys, de Mossèn Martínez (lo capellà que va apropar aquells joves obrers d'aleshores al partit dels comunistes catalans), de com el van exiliar a Xile, després del 69 i de com va acabar sent rector de Remolins i, després, de Tírig.

A mi això de Tírig em recorda, inevitablement, lo conte que Cinta sempre els explica a mons fills, que l'escolten, embadalits. Lo conte del llopet i la raboseta. Vet aquí que la guineu, astuta ella, li diu al llopet (això sí, amb un pa a la boca) *Jo sóc de Tírig*. I després li fa dir al llopet, què d'on era ell? *Jo, d'Albocàsser*. I, llavors, en obrir la boca, el pa li queia i la rabosa se l'enduia, en un tris-tras. I és que ma mare és d'Albocàsser, la capital de l'Alt Maestrat.

La conversa s'interromp, perquè Ricardo s'aixeca (ja he dit que n'era el mestre de cerimònies) i presenta les novetats de la nit. Joan Roca, de Deltebre, autor de la novel·la *Melodia d'una absència*. El segon de la llista sóc jo. Ricardo explica allò de l'obra de teatre que vam escriure amb Manolo Pérez Bonfill, als anys setanta del segle passat... Però l'interromp, de sobte, un altre dels membres del grup, que extreu d'una bossa de plàstic un exemplar de l'obra en qüestió: $H_2O = \$$. Desperta una gran expectació, mòbils en mà. Ens indica que només hi ha tres exemplars, d'aquesta obra. El que té ell, el de man germana Imma i un altre que no encerto a capir qui és. Jo, el meu exemplar, de fet, el vaig perdre fa temps. Sóc un desastre. Però a mi em tocava cantar. Algunes cançons de l'obra. I és el que vaig fer.

La trobada arriba, a poc a poc, a la seva fi. Per a mi ha estat com un retorn, com sense voler, als meus anys d'infantesa i joventut. En tornar al Turó, sona la cançó, la penúltima de Raimon.

Passen els anys i nosaltres amb ells.

Dimecres, 11 de juliol de 2018

Finalment, s'ha imposat la tristor. Maldava per sortir de la seva closca, però l'afany de viure n'impedia la seva plena eclosió. Però diumenge a la matinada, a la nova casa de la meva mare, em vaig despertar entresuat i ja vaig intuir que s'instal·lava, a poc a poc, al meu cos. La maledicció tortosina feia el seu efecte.

Cinta ja havia sortit de l'hospital, divendres passat, i em tocava anar-hi, tot el cap de setmana, i estar-m'hi allà, amb ella, al nou pis. Ella està encantada de la vida, mentre jo passava un parell de dies de tranquil·litat absoluta. Masa, massa tranquil·litat. Un context favorable per adormir, també, les neurones, perquè s'instal·lés la foscor.

Els símptomes s'han anat fent més evidents, a mesura que han passat els dies. Allà on, abans, hi havia eufòria, ara hi ha passivitat. L'esplendor ha esdevingut grisor. Negror, de vegades. La salut dels meus pares, la inquietud pel futur dels fills, les meves xacres, la confosa perspectiva política... El cansament físic, la boca seca...

Amb el temps he après a afrontar aquests temps de foscúria. No deixar-se endur pels mals averanys. Viure al dia. Fruir dels petits plaers. La dutxa, al matí. L'esmorzar. El diari. La bona feina. Roba còmoda, al vespre. *Polònia*. Les carícies. Un bon llibre. Ser amable, com deia Brecht, en un del seus darrers poemes.

Dimecres, 8 d'agost de 2018

Hem estat uns dies a Tortosa. Allà ens ha encaçat la calorada. Al Turó, a l'estiu, normalment s'hi està bé. Encara que sigui per algunes desenes de metres de

diferència, abandonar la canal del riu i la seva xafogor, et permet dormir plàcidament a les nits. I sempre hi corre l'aire, la brisa que prové del mar, sortejant, això sí, els primers relleus de la serra del Boix.

Enguany, però, durant unes quantes hores, a plena nit, s'hi ha instal·lat, de tant en tant, una mena de calma equatorial, en la qual no es menejava ni una fulla. Et despertaves, xopa la samarreta, amb un panteix lent, allargassat, com si l'aire s'esdevingués pastós, poc fluïd. Et llevaves, sorties fora de la casa, tot buscant una mica de frescor i tanmateix l'atmosfera, feixuga, t'aixafava.

Han estat, per aquest motiu, uns jorns agredolços. L'angoixa i la pesantor atmosfèrica accentuaven la meva grisor. Però quan tornava la brisa allà s'hi estava bé. Força bé. Als vespres sempre teníem la sort de poder sopar a la terrassa, amb la frescor de la nit. Lluny, enllà de la vall del riu, la silueta del Port es retallava, mentre el sol s'hi escolava, enrogint les muntanyes que tancaven el Mas de Barberans. Moments, escadussers, d'una certa felicitat. També hem anat a dinar, tots junts, amb ma mare. Al restaurant del Parc, davant per davant de casa seua. Mon pare també hi ha vingut. Cinta estava contenta. Això sí, feia un sol que et fonia els ossos.

Un dels altres moments dolços d'aquests dies ha estat el meu refugi en la lectura. He encetat *Guerra i pau* de Tolstoi. La Noemí fa temps que navega per les obres dels escriptors realistes del dinou, Dickens, Balzac. I no sé massa bé com, a casa hi havia l'*opera prima* del gran autor rus. Sempre hi havia volgut sojornar. I allà, al Turó, cercant l'ombra i la fresca, m'hi he posat, ves per on.

Dimarts, 28 d'agost de 2018

Hem retornat, definitivament, a Sant Andreu. Vora les obres de l'AVE. Amorrats, com era previsible, a la rentadora. Mirant d'encabir peces i peces de roba pel forat estret de l'andròmina, car no només hi havia la nostra bugada de Cabo de Palos, sinó també l'herència de Benicàssim de l'Abril, que havia marxat, apressadament, cap a Mallorca.

Una de les meves tasques domèstiques consisteix en penjar, recollir, plegar i endreçar les diverses peces que han estat marejades, una i altra vegada, per la màquina. Atesa la magnitud de l'estesa tèxtil i la intensitat energètica dels rajos solars, s'anaven encavallant totes les tasques i, quan ja havia acabat de col·locar samarretes, mitjons, calces i calcetes al seu lloc, ja n'havia d'iniciar un nou cicle.

Afortunadament, no tot havia de ser penjar, plegar i endreçar. He tingut la sort de poder dedicar algunes estones lliures al que ha estat el meu llibre de capçalera durant aquests dies estiuencs. Avui al matí he acabat *Guerra i Pau*. I per acabar-ho d'adobar m'he empassat les gairebé tres hores i mitja que dura una de les versions cinematogràfiques de la novel·la de Tolstoi. Un bon fi de festa.

La versió que he devorat pacientment és de l'any 1956 i els principals protagonistes són la parella que formen Natatxa (que encarna, encertadament, Audrey Hepburn) i Pierre (interpretat per Henry Fonda). Sí, perquè, finalment tots dos protagonistes, separats per mil-i-una vicissituds, acaben junts, es casen i tenen fills. No podia ser de cap altra manera, tractant-se d'una pel·lícula americana...

Tanmateix, el film recull dignament les giragonses de la guerra, tant l'avenç espectacular de Napoleó per les àmplies planures de les terres russes, després de trencar unilateralment el tractat de pau i traspasar el riu Niemen, com la seva desfeta posterior.

Hi destaca el general Kutuzov, que deixa fer els francesos, retirant-se reiteradament, fins al punt d'abandonar Moscou, que acaba en flames. Finalment, Bonaparte ha d'abandonar la capital, a través d'una ruta devastada, assumint les implacables inclemències de l'hivern rus i amb l'exèrcit de Kutuzov darrera seu. Dels més de mig milió d'homes que van marxar cap a Moscou, només en retornen uns escassos 70.000, afamats, mancats de forces, molts d'ells ferits, físicament i moralment.

L'estratègia de Kutuzov havia triomfat: "Temps i paciència, només em cal això".

Divendres, 7 de setembre de 2018

Fins feia unes hores el ferrocarril avançava (ni molt ràpid, ni molt lent) per les àmplies planícies mesetàries. Al llarg del recorregut deixàvem enrera, a banda i banda, rostolls de camps de blat, recentment segats; esteses de gira-sols, ja mig pansits; clapes de lloms i pollanques, aquí i allà. Al fons, les muntanyes, que obren el pas cap a les terres altes.

Haviem entrat a la meseta pel corredor de la Bureba, un estret congost per on, tradicionalment, s'enllaça l'alta vall de l'Ebre i la del Duero. Un paisatge espectacular, en el qual s'hi encaixa el riu Oroncillo, formant un entorcillat engorjat (a Tortosa en diríem unes *gúbies*) on s'ha situat el poble de Pancorbo.

Mes ara ja som a León. Hi hem anat tota la família, per celebrar que Abel, el germà de la Noemí, es casa. La seva futura muller, l'Alba, és lleonesa, tot i que ja fa quatre o cinc anys que viu a Barcelona. Parla un català perfecte, que ha après als cursos del Consorci. Els germans s'assemblen força: cara rodona, llavis sensuals, nas prim i elegant.

Vuit hores de tren donen per molt. El recorregut fins a Saragossa recorre les vies del ferrocarril d'alta velocitat i, per aquest motiu, hi hem arribat relativament aviat, en poc més d'una hora i mitja. Abans, però, hem passat ben a la vora dels esquelets blanquinosos, allargassats, dels molins del coll de la Teixeta, que mouen lentament els seus llargs braços, rítmicament. I per l'estació de Lleida/Pirineus, més endavant. En sortir-hi, a poc a poc, ens acarem amb profunds contrastos. Farratges, panís, fruiters, terres de reg. I a la vora, però més alçats, terratges erms, on no hi arriba l'aigua. Canals i sèquies. Cigonyes. Quan abandonem la capital aragonesa, els rails de l'AVE s'encaminen cap a Madrid i la nostra velocitat baixa a marxes forçades.

En travessar *Los Monegros* apreciem l'encant especial d'aquest estrany paisatge. Petits altiplans, solcats per lleugeres baixades, àmplies, no gaire abruptes, que sovint donen pas a fondals plans i allargassats. Però també aspres barrancades que de, sobte,

s'encaixen, per abocar-se, finalment en una coma, més avall. Una bassa, molt de tant en tant.

A les terres més planeres, s'estenen els camps llaurats, de colors ocres, o de color marró, o fins i tot blanquinosos, a causa de l'aflorament de materials farcits de guix. Sòls calcaris o margosos. Les àmplies àrees que no estan cultivades estan recobertes per una vegetació escassa, repartida, aquí i allà, de forma esparsa. I és que aquí hi plou poc i el sòl, com hem dit, és decididament bròfec. Tanmateix, antigament, la presència de vegetació devia ser més manifesta: boscos esclarissats de sables, poc densos i envoltats de màquies; coscollars; matolls de caràcter estepari. Però els humans van anar, a poc a poc, fent-la desaparèixer, bàsicament per fer-hi llenya. *No facis llenya, de l'arbre caigut*, diu la sabiduria popular.

Durant tot el viatge no ens ha plogut. En arribar al final, els núvols, com uns gran flocs de cotó en pèl, resten ingràvids, suspesos en el no-res.

Divendres, 5 d'octubre de 2018

“Tota la cort de bèsties, quan venen festes, surten al foc de la processó. Les que són més alegres sempre mos fan riure i els botis encara mos fan temor”. Avui, després de pujar al vagó que em portarà a la capital del Baix Ebre, he tornat a la *Guia* d'en Todó, i no sé massa ben bé el perquè, en obrir-la per la pàgina dotze i llegir *agró*, m'han vingut al cap els darrers versos d'aquesta cançó dels *Quicos*. Són bèsties, no cal ni dir-ho, d'aquí em deu venir la pensada, però són tan i tan diferents! La Cucafera, lo Fardatxo, la Cucala, la Marfanta, lo Boti, éssers fantàstics, encara que alguns tinguin una base real, a una banda. Les espècies deltaïques, assenyalades per Todó a la seva guia, a l'altra.

Dels primers, alguns són noms de bestioles ben reals, com ara el fardatxo, que és una mena de llargandaix, ben present a les terres ebrenques. O la cucala, que és un còrvid, allò que en castellà en diuen *corneja*. La Cucafera ja és tota una altra cosa. Crec que Pérez Bonfill l'ha definida prou bé: “Es materialitza en una carcassa que té molt de tortuga gegant (en tot drac hi ha reminiscències marines d'animal primigeni), però

amb un coll que s'allargassa -s'estira i s'arronsa- i un cap de fusta que, amb un mecanisme ben simple, presumeix de boca-bocassa que s'obre i es tanca amb un soroll, un espetec, un cop de fustes que vol ser esgarrifós". Per als xiquets tortosins que s'hi atancen per primer cop no és que ho vulgui ser, d'esgarrifós, és que n'és. I se n'aparten, agafant-se fort a les faldilles o els pantalons del primer progenitor que els hi ve més a mà.

La marfanta i lo boti. Què n'hem de dir! De la primera, només que és la manera ebrenca d'anomenar els éssers fantasmagòrics per excel·lència. Em refereixo a aquestes emanacions de mocs, embolcalls de llençols o figures translúcides. Els fantasmes, sí, els fantasmes. I el boti? Ai, lo boti! *Porta't bé, que vindrà el boti*, mos dien, quan érem menuts. Com deu ser? Quina cara deu tenir? Al cap i a la fi, l'home del sac és fàcil de visualitzar. Fins i tot lo Sigüero, segons explica Màrius Serra en un article a l'Avui, té una imatge concreta: vestit de negre, acompanyat d'una petita maleta. Contràriament, lo boti és un ésser més aviat amorf, com una idea platònica transformada en recurs retòric, perquè la camisa dels infants no els arribi al cos i restin, indefensos, en mans de les (sanes) intencions paternomaternals.

Ara el tren recorre la bosquíria metal·litzada que s'estén pel ponent tarragoní. Llargues xemeneies, que s'alcen cap al cel. Xarxes quilomètriques de tubs entrellaçats. Immensos dipòsits de formes cilíndriques. Durant la nit milers de fanals il·luminen el misteriós recinte. De lluny estant, hom diria que s'entreveu, mig desdibuixada, una estranya ciutat d'esveltes marfantes. O d'espectaculars fardatxos, amb ses grans bocasses vomitant, sense repòs, baferades de foc, cap als estels.

Dijous, 6 de desembre de 2018

Julio ens esperava, a l'estació. Ens hem saludat, intercanviant-nos els llibres, manllevats. El meu, de Mario Bunge. El seu, el d'Alec Nove. Hem pujat al cotxe nou i ens hem encaminat, ràpidament, cap a Roquetes. I d'allà cap al camí de Caro, pel caragol. Corbes i més corbes, que d'aquí en prové el nom. Passat el Portell, ja som a dalt.

El camí ara és planer i ens permet enraonar. Recordem els articles *constitucionals* que escrivírem, a quatre mans, a l'Ebre Informes. No la votàrem, ni ell, ni jo, la Constitució i, com no podia ser d'altra manera, els nostres textos eren, bàsicament, de caràcter crític. Més endavant passem Cova Avellanes i, més enllà encara, lo Grau de Carlares, un "tramo de pista en mal estado".

Deu n'hi do! I tant que està en *mal estado*. Costa avall, molt pronunciada. Ferm més que inestable. La *màquina* que s'embala i sentim un xoc sord als baixos, davant de tot, del cotxe nou. Llamp de rellamp! Però continuem, com si res. Ens apropem a Millers, endinsant-nos en frondosos boscos de pi roig.

Tornem a fer petar la xerrada. Recordem els anys jovenívols. Quan Manolo va marxar de casa, per passar a la clandestinitat. Julio em diu que el va acompanyar fins al tren. Jo me'n vaig assabentar quan sa mare es va presentar, un estiu, a la Plana. Volia anar a la policia. Se'n recordava que una nit jo havia acollit a casa una noia. De Tarragona. L'enllaç del nostre amic amb les Plataformes Anticapitalistes. En aquella època, allà també hi eren la Tura, a Mollet, i en Tresseras, a l'Autònoma. Però jo aleshores no en sabia res de res, d'això.

Hem d'interrompre, de forma sobtada, la conversa. Un cop passada la Font del Teix, que no hem pogut ullar, Julio anuncia (és ell qui va llegint la guia, vora meu) que "el tramo de pista que viene a continuación está en muy mal estado: fuerte subida con piedras". Dit i fet. Una pujada de mil dimonis. Farcida de rocs. Però el *Duster* es comporta. No sembla que els cops baixos li hagin fet pessigolles. Ja en un petit replà, en Pau s'emociona. Un petit ramat de *sovatges*. "Quines banyes que tenen!", diu mon fill. Les bèsties s'aturen, mirant-nos fixament, als ulls. N'hi ha cinc o sis, i un darrer, potser una femella, amb el banyam més curt i delicat. Julio diu que és l'època en què els mascles s'arropleguen en petits (o grans) ramats. Continuem i, en arribar a un coll, s'obre, davant nostre, la boscosa cresta del Negrell i el Tossal d'en Cervera. La guia ens asserena els ànims: "bajamos por pista, ahora en mejor estado".

Reprenem, doncs, la xerrameca, allà on l'havíem deixat. La mare de Manolo, per acabar-ho d'adobar, va aterrar ca l'Agustí Forner. La dona pensava que son fill s'havia abocat al partit dels comunistes catalans. No era així, és clar. I li va insinuar (més que insinuar, de fet) allò de la policia. Agustí em va demanar si hi podia fer alguna cosa. Què hi podia fer jo, pobre de mi? Amb disset anys, mai havia sortit de Tortosa... Tanmateix, gràcies a un amic que vivia a Tarragona, vaig aconseguir, després d'una tensa espera, una cita, amb Manolo, a un parada d'autobús de Montornès del Vallès. On devia parar, això, de Montornès?

Al cap i a la fi, però, Manolo va venir, per asserenar sons pares. Això sí, havia demanat tenir un cotxe a la porta. Per si de cas. I a l'hora convinguda no havia aparegut. Cinc, deu minuts, un quart d'hora... La camisa no ens arribava al cos. Però sí, allà, vora el riu caminava, tranquilament...lo meu àmic de l'ànima.

Finalment, arribem al nostre destí. El Mas del Ric de Fredes. Un casalici, mig en runes i abandonat. D'allà surt el camí per pujar al Tossal dels Tres Reis. És ben a prop, a un tir de pedra. Però per l'hora, ben poc camí podíem fer. Ben just si el recorrem, durant mitja hora. I ens perdem les vistes, des de dalt, tot albirant els tres regnes. De la Corona d'Aragó.

A dos quarts de tres, com havíem quedat, som al Molí de l'Abad, vora l'embassament d'Ulldecona. S'hi menja bé. Pau li demana a Julio si li pot suggerir algun tema per al seu treball de recerca. De ciències. En un obrir i tancar d'ulls el meu amic se n'empesca uns quants. El que a mi més m'agrada és aquest de la llet quallada. Julio improvisa una brillant dissertació sobre els enllaços febles que uneixen les proteïnes amb l'aigua, formant la llet. I com aquests enllaços es trenquen, si hom la mescla amb un medi àcid, i es qualla, talment. I com es pot produir, també, amb un herba (ma mare me n'ha parlat) i amb la pell de l'estómac d'un cabra, o d'un bé. Brillant!

Entrada la tarda, en tornar al Turó, ja cap al tard, una lleugera bruma s'instal·la, riu enllà. L'astre solar ens deixa, a poc a poc, rera els cims altius. S'ouen sorolls de gossos que borden, d'algun petard, d'ocells que canten. Després silenci.